

Kazachstan – monitor ekonomického vývoja **November 2017**

1. Aktuálny makroekonomický vývoj / očakávané trendy:

Podľa vyjadrenia šéfa Národnej banky Kazachstanu D. Akiševa zo 16.11. cieľom centrálnej banky v nasledujúcom období bude zabezpečiť udržanie miery inflácie v rozmedzí 5-7 % (5,5 % v októbri 2017) a hlavný indikátor hodnoty peňazí –základnú úrokovú sadzbu, nedávno upravenú z 12% na 10,25 % p.a., už neplánuje meniť. Ako uviedol, centrálna banka bude presadzovať túto politiku na základe priaznivého vývoja svetových cien ropy a výmenného kurzu národných mien krajín, ktoré sú hlavnými obchodnými partnermi Kazachstanu (predovšetkým Ruská federácia). Centrálna banka Kazachstanu sa s veľkou pravdepodobnosťou bude aj naďalej snažiť presadzovať politiku voľne plávajúceho výmenného kurzu národnej meny „tenge (₸)“, ktorá jej síce zatiaľ neprinesla žiadne výrazné posilnenie výmenného kurzu, určite však nerozvírala diskusie o potrebe devalvácie ₸ aj napriek tomu, že výmenný kurz ₸/€ k 31.12.2016 predstavoval 350,890 a 30.11.2017 bol 392,596, t.j. o 11,9 % nižší, čo nie je zanedbateľná hodnota.

Celkové aktíva bankového sektora Kazachstanu k 01.11.2017 predstavovali 24,2 bil. ₸ (61,6 mld. €) a za 10 mesiacov t.r. sa medziročne zvýšili o 5,9 %, hlavne kvôli posilnenej kontrole úverovej politiky bánk zo strany regulátora. V bankovom sektore však stále ostáva až 12,3 % úverov v kategórii non-performing. Devízové rezervy centrálnej banky vrátane zlata v uvedenom období predstavovali 31,8 mld. \$, čo v porovnaní s rovnakým obdobím predchádzajúceho roka predstavuje nárast o 7,8 %. Aktíva Národného fondu v zahraničnej mene boli 56,2 mld. \$ a celkové devízové rezervy dosiahli 88,1 mld. \$ alebo 58 % HDP.

Úverová zadlženosť obyvateľstva sa v súčasnosti zvyšuje dvojciferným tempom po tom, ako v minulom roku poklesla o 6,5 %. Objem spotrebiteľských úverov poskytnutým fyzickým osobám koncom septembra 2017 dosiahol 2,9 bil. ₸ (7,4 mld. €) a v porovnaní s rovnakým obdobím predchádzajúceho roka sa zvýšil o 14,9 %. Podiel spotrebiteľských úverov poskytnutým fyzickým osobám na celkovom objeme retailových úverov pritom vzrástol zo 61,2 % na 64,4 %. Z regionálneho pohľadu, ktorý názorne dokumentuje, kde sa nachádza najvyššia kúpna sila, najviac spotrebiteľských úverov čerpajú obyvatelia Almaty (1,1 bil. ₸), čo predstavuje 38 % všetkých úverov poskytnutých bankovými inštitúciami v tomto roku. Nasleduje hlavné mesto Astana (231,5 mld. ₸, podiel 8 %) a Karagandijská oblasť (180,2 mld. ₸, 6 %). V prepočte dnes každý zamestnaný občan Kazachstanu dlhuje bankám za spotrebiteľský úver v priemere 447 tis. ₸ (1 139 €), čo predstavuje 3-násobok priemernej mesačnej mzdy (149 tis. ₸; 380 €). Rok predtým bol pritom tento dôležitý koeficient nižší (2,8). Najvyššia úverová zaťaženosť na jedného zamestnanca je v Almaty (7,3-násobok mesačnej mzdy).

Hospodársky rast v tomto roku by podľa prognózy EBRD zo 07.11. mal dosiahnuť 3,8 % a mierne sa spomaliť na 3,5 % v r. 2018. Medzi kľúčové faktory, ktoré by mali pozitívne ovplyvniť hospodársku situáciu, patrí rast objemu ťažby ropy a priaznivý vývoj cien nerastných surovín na svetových trhoch, s čím je spojený aj celkový rast exportu, obnovenie rastu reálnych príjmov, posilnenie aktivity v stavebníctve, poľnohospodárstve a doprave.

2. Podnikateľské prostredie / podpora podnikania/ aktivity firiem:

Hodnotenie Doing Business 2018

V najnovšom ratingu Svetovej banky „Doing Business 2018“ sa Kazachstan umiestnil na 36. mieste spomedzi 190 hodnotených krajín a oproti predchádzajúcemu hodnoteniu poklesol o jednu priečku. Spomedzi krajín svojho hlavného ekonomického smerovania – EÚ (Európska ekonomická únia) – sa umiestnil na druhom mieste za Ruskou federáciou (35) a pred Bieloruskom (38), Arménskom (47) a Kirgizskom (77. miesto). Podnikateľské prostredie Kazachstanu získalo veľmi dobré hodnotenie v kategórii „Ochrana menšinových investorov“, kde sa dokonca umiestnil na prvej pozícii zo všetkých hodnotených krajín. Za úspech možno označiť tiež 6. miesto v kategórii „Vymáhateľnosť zmlúv“ a 17. miesto v časti „Registrácia majetku“. Všetky ostatné kategórie už boli hodnotené nižšou známkou, ako bolo celková 36. pozícia. Problematickými sférami, ktoré komplikujú rozvoj podnikania v Kazachstane, naďalej ostáva riešenie platobnej neschopnosti (39. miesto), začatie podnikania (41), platenie daní (50), získavanie stavebných povolení (52), prístup k elektrickej energii (70), získanie úveru (77). Najslabšou stránkou podnikateľského prostredia v Kazachstane podľa hodnotenia Svetovej banky je cezhraničný obchod, kde sa umiestnil na 123. mieste.

Viac info na:

<http://www.doingbusiness.org/~media/wbg/doingbusiness/documents/profiles/country/kaz.pdf>

Návrh daňového a colného kódexu

Poslanci Mažilisu (dolná komora parlamentu) na svojom zasadnutí 01.11. schválili návrh „Zákona o daniach a iných záväzných platbách do rozpočtu“, ktorý uvažuje so znížením sadzby sociálnych odvodov z 11 % na 9,5 %. Dokument tiež obsahuje nový mechanizmus poskytovania daňových výhod pre organizácie, ktoré realizujú investičné projekty prioritného záujmu. Poslanci Mažilisu na zasadnutí schválili tiež návrh Dohovoru o colnom kódexe EÚ. Návrh kódexu o colnej regulácii a návrh o zákona o zahrnutí zmien a doplnení záležitostí týkajúcich sa colnej regulácie do právnych aktov Kazašskej republiky schválili poslanci Mažilisu v druhom čítaní 22.11. Cieľom nového zákona je dať colný systém Kazachstanu do súladu s novým colným kódexom Európskej ekonomickej únie (platnosť od januára 2018), optimalizovať a skrátiť colné procedúry vďaka vytvoreniu jedného okna pre komunikáciu medzi colnou správou a klientmi pri realizácii colných operácií spojených s dovozom alebo vývozom tovarov na colné územie, colnými deklaráciami, úhradou colných poplatkov a uvoľnením tovaru do obehu cez automatizované informačné systémy.

Podpora PPP projektov rastie

Minister národnej ekonómie KZ T. Sulejmenov na zasadnutí vládneho kabinetu 07.11. informoval, že za 10 mesiacov t.r. bolo uzatvorených 88 nových projektov verejno-súkromných partnerstiev (PPP) v hodnote 70 mld. ₸ (178 mil. €). Potvrzuje to podstatnú intenzifikáciu realizácie PPP projektov dva roky po prijatí nového zákona o PPP partnerstvách, nakoľko ich celkový počet v súčasnosti predstavuje 116 v celkovej sume 139,5 mld. ₸ (355 mil. €). Projekty PPP, ktoré získavajú stále viac na atraktivnosti, hlavne na úrovni regionálnej samosprávy, sú určené predovšetkým na rozvoj sociálnej infraštruktúry, najviac na výstavbu nových vzdelávacích a zdravotníckych zariadení, kultúrnych stánkov a športovísk, centier služieb obyvateľstvu.

Slovenské podnikateľské subjekty majú šancu aktívnejšie sa zapojiť do procesu rozvoja sociálnej infraštruktúry v Kazachstane prostredníctvom PPP projektov, ktoré získavajú stále viac na popularite. Zoznam aktuálnych PPP projektov v Kazachstane je dostupný na adrese:

http://kzppp.kz/project_base

Budúcnosť areálu výstavniska EXPO

Predseda predstavenstva spoločnosti AO HK «Астана ЭКСПО-2017» A. Esimov predstavil 10.11. koncepciu ďalšieho využitia priestorov výstavného komplexu po ukončení medzinárodnej výstavy EXPO Astana 2017 „Energia budúcnosti“. Ako uviedol, časť objektov areálu sa sprístupňuje verejnosti už od 11. novembra 2017 ako stála výstava technických vymožeností predstavených počas výstavy EXPO. Ide predovšetkým o národný pavilón Nur Alem, múzeum budúcnosti, halu energií, zónu najlepších praktík, umelecké a kongresové centrum, tematické a komerčné pavilóny.

Medzinárodné finančné centrum AIFC (www.aifc.kz) začne svoju činnosť na pôde výstavniska EXPO od januára 2018 a podľa vyjadrenia jeho riaditeľa K. Kelimbetova zo 17.11. bude spoločne s medzinárodným strediskom pre IT-start-upy a centrom zelených technológií predstavovať klúčový moment v rozvoji investičných aktivít, nakoľko podľa jeho odhadu dokáže Kazachstan v priebehu nasledujúcich 10 rokov prilákať investície v hodnote 40 mld. \$. Súčasná vlna privatizácie zahŕňa veľké spoločnosti v správe národného fondu Samruk Kazyna ako napríklad Air Astana, KazAtomProm, KazMunajGaz, o privatizácii ktorých by vláda mala rozhodnúť už začiatkom budúceho roka. Akcie uvedených subjektov by mali byť ponúknuté prostredníctvom novej burzy vytvorenej v štruktúre AIFC. Šanghajska finančná burza má podľa dostupných informácií záujem o získanie 25 % akcií AIFC, rokovania sú však stále otvorené.

„Číselný“ sumár medzinárodnej výstavy EXPO Astana 2017 zhrnul A.Esimov nasledovne: účasť 115 krajín, 22 medzinárodných organizácií, takmer 4 milióny návštevníkov, z toho 15 % zo 187 krajín sveta, účasť 28 prezidentov, 36 premiérov a vicepremiérov, 72 ministrov, 45 delegácií z regiónov zúčastnených krajín, organizácia viac ako 3,5-tisíc kultúrno-spoločenských akcií, na ktorých príprave sa podieľa 35 tisíc osôb, dni kultúry všetkých 16 oblastí Kazachstanu. Ministerstvo energetiky Kazachstanu vypracovalo zoznam 105 projektov prezentovaných na EXPO, ktoré sú potenciálne využiteľné v Kazachstane. O 68 z nich už prejavila záujem podnikateľská komunita. Ministerstvo poľnohospodárstva rozpracovalo okrem toho 66 technológií z 15 krajín, najväčší záujem je v Karagandijskej (30 projektov) a Pavlodarskej oblasti (20 projektov).

Ako podnikateľ v oblasti franchisingu

Franchising zatiaľ nie je široko rozšíreným spôsobom podnikania v Kazachstane. Podľa údajov Kazašskej asociácie franchisingu KazFranch (www.kazfranch.kz) z 21.11. bolo v tomto roku zatiaľ zaregistrovaných 17 frančíz, čo v porovnaní s 10 projektmi za celý predchádzajúci rok síce predstavuje nárast, stále však nezodpovedá možnostiam domáceho trhu. Asociácia KazFranch pritom cez svoju dcérsku spoločnosť poskytuje kompletný servis domácim aj zahraničným záujemcom o predaj frančízového produktu na kazašskom trhu. Uplatniť sa tu môžu predovšetkým firmy (aj slovenské), ktoré majú reálne, fungujúce a rentabilné podnikateľské aktivity, vlastnú technológiu, viac alebo menej známu trhovú značku, dokážu reklamne a technologicky podporiť svojho nového partnera. Proces vytvorenia kazašskej frančízy začína kontaktovaním asociácie KazFranch, ktorá klientovi pripraví komplexný balík individuálnych služieb, zahŕňajúci stratégiu rozvoja spoločnosti, inštrukcie pre operatívnu činnosť a spustenie prevádzky, finančno-hospodárske zabezpečenie, brandovú knihu, zmluvné dokumenty, navrhovaný súbor marketingových nástrojov na podporu obchodu. Náklady na vytvorenie frančízy sa pohybujú v rozmedzí od 100 tis. ₸ do 2 mil. ₸ (255-5,1 tis. €) a celý proces spustenia podnikania môže trvať od 1 do 12 mesiacov. Súčasný franchisingový trh v Kazachstane zatiaľ nie je veľký – tvorí ho 50 subjektov

v rôznych oblastiach, hlavne verejného stravovania, vzdelávacích a ostatných služieb. Podľa asociácie KazFranch by sa na domácom trhu mohli uplatniť noví hráči aj z ďalších oblastí ako priemyselná výroba alebo poľnohospodárstvo.

Vytvorenie fondu priamych investícií

Spoločnosť „Казына Капитал Менеджмент (KKM, <http://kcm-kazyna.kz/>)“ a Банк Развития Казахстана (BRK, <https://www.dbk.kz/en/>) na TK 22.11. predstavili spoločný investičný fond DBK Equity Fund CV, ktorého počiatočná kapitalizácia predstavuje 33,5 mld. ₸ (85 mil. €). Hlavným partnerom je rozvojová banka BRK, ktorá poskytla 97 % finančných prostriedkov, zvyšok pokryl manažérsky fond KKM. Fond priamych investícií, ako nový model financovania 3-7 ročných projektov rozvoja MSP v Kazachstane, bol vytvorený za účelom získania lepšej kontroly rozvojovej banky nad činnosťou fondu KKM a synergického efektu činnosti expertov oboch inštitúcií pri optimalizácii podnikateľských procesov, čo by malo zvýšiť atraktivnosť fondu v očiach potenciálnych investorov. Kapitalizácia investičného fondu KKM v národnej mene tenge bola urobená zámerné za účelom zníženia devízových rizík pri dlhodobom investovaní do projektov. Ďalšie navýšenie prostriedkov fondu bude závisieť od výsledkov realizácie prvých projektov. Prvým klientom fondu sa stala spoločnosť ТОО „АтырауНефтеМаш“, s ktorou už bola podpísaná dohoda o poskytnutí úveru vo výške 1 mld. ₸.

Produkcia automobiliek rastie

Podľa informácie zväzu automobilových výrobcov Kazachstanu KazAutoProm (КазАвтоПром, <http://kazautoprom.kz/>) z 22.11. bolo za 10 mesiacov r. 2017 vyrobených 15,014 tis. motorových vozidiel v celkovej hodnote 115,1 mld. ₸ (293 mil. €), čo je 2,7-krát viac, ako v rovnakom období predchádzajúceho roka. Objem produkcie sa takto priblížil situácii spreď dvoch rokov, keď za celý r. 2015 bolo vyrobených 15,210 tis. motorových vozidiel. Najviac sa darí segmentu osobných vozidiel, ktorých výroba dosiahla 12,986 tis. kusov, čo predstavuje 3,3-násobný medziročný nárast. Vedúcu pozíciu so 72 % trhového podielu tu zaujíma spoločnosť АО «АЗИЯ АВТО», ktorá vyrobila 9,405 tis. automobilov. Na druhom mieste je firma ТОО «СарыаркаАвтоПром» s 3,581 tis. vyrobených vozidiel a trhovým podielom 27,6 %. Výroba nákladných automobilov na druhej strane stagnuje a 1,117 tis. jednotiek prakticky kopíruje výsledky minulého roka (1,133 ks). Za obdobie január-október 2017 sa ešte podarilo vyrobiť 545 autobusov (3,3-násobný rast) a 182 špeciálnych vozidiel (1,7-násobný rast). Produkcia automobiliek v Kazachstane je určená hlavne pre domáci trh, za 1-10/2017 bolo exportovaných 1,187 tis. vozidiel, čo je menej ako 8 % celkového objemu výroby. Hlavnú časť vývozu (988 ks) pokryli osobné vozidlá LADA zo závodu «АЗИЯ АВТО», ktoré smerovali do Číny. Do Ruskej federácie, Bieloruska a Tadžikistanu boli ešte exportované nákladné vozidlá značky HYUNDAI (129 ks), osobné autá JAC (66 ks) a SsangYong (4 ks).

Financovanie bytovej výstavby cez dlhopisy samospráv

Spoločnosť АО „Байтерек девелопмент“, ktorá je dcérskou firmou národného holdingu „Байтерек“, informovala 24.11., že ukončila doplnkový nákup obligácií miestnych zastupiteľských orgánov na rok 2017 emitovaných za účelom financovania bytového staviteľstva podľa programu rozvoja Nurlý žer (Нурлы жер). Fond v novembri 2017 nakúpil dvojročné dlhopisy akimátov (samospráv) s úrokovou sadzbou 0,35 % p.a. v hodnote 12,4 mld. ₸ (32 mil. €), najviac od Magnistauskej oblasti (3,1 mld. ₸) a mesta Almaty (2,9 mld. ₸). V rámci realizácie programu bytovej výstavby Nurlý žer bola akciová spoločnosť Bayterek Development (Байтерек девелопмент) určená ako jediný finančný operátor pre výkup obligácií akimátov. Týmto spôsobom sa vyhne priamemu financovaniu projektov bytovej

výstavby, ktorá je realizovaná po celom území Kazachstane. Ide pritom o veľký projekt, nakoľko v priebehu rokov 2016-2017 spoločnosť nakúpila obligácie akimátov v celkovej hodnote 110 mld. ₸ (280 mil. €), z čoho v r. 2016 zrealizovala 38,2 mld. ₸ a v tomto roku 71,8 mld. ₸.

3. Energetika / nerastné suroviny / obnoviteľné zdroje energie:

Zníženie ratingu národnej plynárenskej spoločnosti

Agentúra S&P znížila 24.11. medzinárodný úverový rating národnej plynárenskej spoločnosti KazMunajGaz/KMG (HK KazMunajGaz) z „BB“ na „BB-“ so stabilným výhľadom. K zníženiu ratingu došlo aj na národnej stupnici – z „kzA“ na „kzA-“. Svoje rozhodnutie agentúra S&P odôvodnila obavou z toho, že dôjde k zníženiu mimoriadnej podpory zo strany štátu. Proces poskytovania vládnej pomoci prostredníctvom investičného fondu Samruk-Kazyna je totiž podľa jej názoru pomerne zložitý, dlho trvá a môže sa ešte viac skomplikovať tlakom zo strany fondu a možnou privatizáciou minoritného podielu spoločnosti KMG. Kazašská vláda sa podľa S&P celkovo správa trpezlivo k jej pomerne vysokej daňovej zaťažnosti, od r. 2015 jej však poskytuje už iba limitovanú podporu. Nejasnosť vo vzťahu opcie KMG na spätné odkúpenie podielu v nálezisku Kašagan (ťažba ropy) od materskej spoločnosti naďalej pretrváva a má značný vplyv na úroveň dlhového zaťaženia a ukazovatele likvidity KMG.

Ťažba nerastných surovín zaznamenáva oživenie

Po troch rokoch stagnácie zaznamenáva banký a ťažobný priemysel v súčasnosti pozitívny vývoj, keď za 9 mesiacov r. 2017 dokázal medziročne zvýšiť objem produkcie tovarov a služieb o 11,3 % (rast reálneho HDP v uvedenom období bol 4,3 %), čo predstavuje najvyššiu dynamiku rastu za ostatných 10 rokov. Objem produkcie bankého a ťažobného priemyslu za celý predchádzajúci rok 2016 pritom zaznamenal pokles o 4,2 %. Súčasný rast produkcie by mohol zastaviť postupný pokles podielu bankého a ťažobného priemyslu na tvorbe HDP, ktorý postupne klesá zo 17,8 % v januári-septembri 2012 na 14 % v rovnakom období r. 2017.

Za 10 mesiacov r. 2017 sa vyťažilo 60,2 mil. ton surovej ropy, čo oproti rovnakému obdobiu predchádzajúceho roka predstavuje nárast o 12 %. Prognóza na ďalšie obdobie je rovnako priaznivá, nakoľko v priebehu r. 2018 sa očakáva rast ťažby v nálezisku Kašagan na 370 tis. barelov denne (v súčasnosti 250 tis. bpd). Ťažba prírodného zemného plynu sa rovnako zvýšila o 14,5 %, plyného kondenzátu sa vyrobilo o 8,1 % viac.

Preprava ropy a zemného plynu

Rast ťažby surovín sa premieta aj do vyšších prepravovaných objemov. Za 10 mesiacov r. 2017 bolo v Kazachstane prepravených celkovo 193 mil. ton ropy a zemného plynu pri medziročnom náraste o 13 %. Tranzit ropy a zemného plynu v súčasnosti tak zastavil negatívny trend ostatných 4 rokov, keď sa objemy postupne znižovali (-4,1 % v r. 2016, z toho zemný plyn -8,5 %). Potrubná sieť na prepravu energonosičov má v súčasnosti 23,27 tis. km a v porovnaní s 20,18 tis. km pred 5 rokmi sa rozšírila o 15,3 %. Dĺžka plynovodov dosahuje 15,25 tis. km, ropovodov 8,02 tis. km.

Podľa údajov konzorcia „Каспийский трубопроводный консорциум“ (КТК) možno po r. 2020 očakávať výstavbu nových ropovodov na území Kazachstanu. Ich kapacita umožňuje v súčasnosti prepravovať do 95 mil. ton ropy, z toho КТК 50 mil. ton, ropovod Atyrau-Samara 15 mil. ton, prístav Aktau 5-10 mil. ton, ropovod Kazachstan-Čína 20 mil. ton. Pokiaľ dôjde k realizácii využitia plnej kapacity náleziska Kašagan (Кашаган) a ukončeniu

rozšírenia Tenzizchevroil (Тенгизшевройл), potom by sa objemy ťažby ropy od r. 2020 mohli postupne zvyšovať do r. 2030 až na 130 mil. ton ročne, čo si vyžiada zvýšenie prepravnej kapacity. V plánoch rozvoja je zahrnutý systém Kazakhstan Caspian Transportation System (Казakhstanско-Каспийская система транспортировки), kde potenciálnym partnerom je spoločnosť Chevron v smere Aktau (pobrežie Kaspického mora)-Baku (Azerbajdžan)-Ceyhan (Turecko). Taktiež sa uvažuje so zvýšením kapacity ropovodu smerujúceho do Číny na 20 mil. ton ročne.

Projekt využitia bioplynu

Nový projekt využitia bioplynu v rámci prechodu k „zelenej ekonomike“, ktorá je jednou z priorít kazašskej vlády po ukončení výstavy EXPO Astana 2017, bol slávnostne uvedený do prevádzky 17.11. v Šymkente na juhu Kazachstanu. Ide vôbec o prvý projekt v Strednej Ázii na využitie bioplynu. Zariadenie s výkonom 0,5 MW využíva technológiu českej spoločnosti HEDVIGA GROUP, ktorá bola predstavená na EXPO 2017. Špecifikom technológie je výroba tepelnej a elektrickej energie s využitím bioplynu generovaného z mestských odpadových vôd. Hodnota projektu predstavuje 2,2 mld. ₸ (5,6 mil. €).

Rast produkcie elektrickej energie

V Kazachstane bolo za 10 mesiacov r. 2017 vyrobených celkovo 83,7 mld. KWh elektrickej energie, čo v porovnaní s rovnakým obdobím predchádzajúceho roka predstavuje nárast o 10 %. Tržby sektoru produkcie, transportu a distribúcie elektrickej energie v stálych cenách dosiahli 903,1 mld. ₸ (2,3 mld. €) a medziročne sa zvýšili o 11,6 %. Najvýraznejšie v súčasnosti rastie produkcia elektrickej energie v Atyrauskej oblasti (30,4 %), v Astane (22,1 %) a v Pavlodarskej oblasti (21,8 %). Podľa informácie spoločnosti „КОРЭМ“ (www.korem.kz/), ktorá je národným operátorom na trhu s elektrickou energiou, príčinou vyššej produkcie je rast spotrebiteľského dopytu v uvedených oblastiach a tiež zvýšený vývoz elektrickej energie do Ruskej federácie (5,4 % celkového objemu produkcie). Problémy s produkciou elektrickej energie má Juhokazašská oblasť, kde za 10 mesiacov r. 2017 bol zaznamenaný pokles o 46,9 %; príčinou boli znížené dodávky zemného plynu pre tepelnú elektrárňu «З-Энергопорталык» v Šymkente.

Semipalatinský polygón riešený na pôde OSN

2. výbor Valného zhromaždenia OSN na svojom zasadnutí schválil návrh rezolúcie o medzinárodnej spolupráci a koordinácii činnosti s cieľom rehabilitácie osídlenia, environmentálnej obnovy a ekonomického rozvoja Semipalatinského regiónu v Kazachstane. Prijatie príslušnej rezolúcie je naplánované na zasadnutí Valného zhromaždenia OSN v decembri 2017 a bude v poradí už jeho 9. rezolúciou od roku 1997, venovanou problematike Semipalatinského regiónu, na ktorom bolo v rokoch 1949-1989 uskutočnených 456 jadrových testov. V rezolúcii sa oceňuje dôležitá úloha vlády Kazachstanu, ktorá investuje prostriedky do rehabilitácie a rozvoja Semipalatinského regiónu. Zároveň vyzýva medzinárodné spoločenstvo, aby Kazachstanu poskytlo pomoc v rozpracovaní a realizácii špeciálnych programov zdravotnej starostlivosti o miestne obyvateľstvo, ako aj projektov zameraných na podporu hospodárskeho rastu a udržateľného rozvoja v Semipalatinskom regióne. Kazachstan uvedenú rezolúciu vníma ako uznanie medzinárodného spoločenstva toho, že Kazachstan sa dlhodobo vážne zaoberá problematikou sledovania následkov jadrových skúšok na život a zdravie ľudí, hlavne malých detí a ďalších najviac zraniteľných skupín obyvateľstva.

4. Doprava / železničné prepravné koridory / Hodvábna cesta

Nový dopravný železničný koridor „Eurázia“

Na zasadnutí 19. Medzivládnej rusko-kazašskej komisie v Aktobe (18.11.) bolo dohodnuté vytvorenie vysokorychlostného koridoru „Eurázia“ pre osobnú a nákladnú železničnú dopravu, ktorý bude smerovať na trase Москва – Казань – Екатеринбург – Челябинск – Горбуново – Петропавловск – Кокшетау – Астана – Караганда – Балхаш – Алматы (Капшагай) – АЛТЫНКОЛЬ". Do konca r. 2017 bude vytvorená pracovná skupina z predstaviteľov oboch krajín, ktorá následne rozpracuje technické detaily celého projektu. Dôvodom pre vytvorenie železničného koridoru Eurázia je priaznivý vývoj hospodárskej spolupráce medzi obidvomi krajinami, keď za 9 mesiacov t.r. došlo k rastu celkového obratu vzájomného obchodu o 30 % (11,4 mld. \$). V Kazachstane pôsobí v súčasnosti viac ako 7 tisíc spoločností s účasťou ruského kapitálu. Realizuje sa program investično-priemyselnej spolupráce na roky 2017-2020, ktorého cieľom je podporiť rast investícií do priemyselnej výroby a energetiky. Kazachstan plánuje do r. 2020 prepravovať cez svoje územie celkovo 2 mil. kontajnerov ročne.

Spolupráca s Fínskom v železničnej doprave

Cez územie Kazachstanu prešiel prvý kontajnerový vlak z Fínska do Číny. Dňa 10.11. bol z fínskej stanice Kouvola vypravený nákladný vlak pozostávajúci z vozňov kazašskej spoločnosti KTZ Express (dcérska firma národného železničného prepravcu KTŽ), ktorý smeroval do čínskeho Si-anu (Xi'an). Vlak s nákladom produkcie lesného hospodárstva mal celkovú trasu v dĺžke 8,5 tis. kilometrov, z toho 3 tis. na území Kazachstanu (prekládka v suchom prístave Chorgos-Východná brána pri pohraničnej stanici Altynkoľ), rozplánovanú na 8,5 dňa. Plánovaný objem prepravy nákladov na trase Kouvola-Buslovskaja-Altynkoľ-Si-an predstavuje 1 mil. ton ročne. Dohoda o otvorení východného transportného koridoru medzi Kazachstanom, Fínskom, Čínou a Ruskou federáciou bola podpísaná v decembri 2016.

Situácia v železničnej doprave sa zlepšuje

Tržby v železničnej doprave tovarov a osôb za obdobie január-október 2017 dosiahli 629,4 mld. ₺ (1,6 mld. €) a v porovnaní s rovnakým obdobím predchádzajúceho roka zaznamenali nárast o 5,4 %. Sektor tak už druhý rok po sebe pokračuje v pozitívnom vývoji, keď v r. 2016 došlo k rastu tržieb o 6,3 %. Základným zdrojom príjmov v železničnej doprave ostáva aj naďalej preprava nákladov, ktorá pokryla 89,2 % všetkých tržieb (561,4 mld. ₺ pri náraste o 6,7 %) a priblížila sa maximám dosiahnutým v r. 2013. S vyššími tržbami prirodzene súvisí aj vyšší objem prepravených tovarov, ktorý v uvedenom období zaznamenal rast o 15,7 % a prerušil tak dva roky trvajúci opačný trend, keď objem prepravy nákladov vo fyzickom vyjadrení klesal o 14,2 % (2015) a 3,2 % (2016). Rast záujmu dopravcov o prepravu nákladov nekopíruje situácia v osobnej železničnej doprave, ktorá klesá už 3. rok po sebe. Jej tržby za január-október 2017 dosiahli 68,2 mld. ₺ (174 mil. €) a medziročne sa znížili o 4,3 %.

V oblasti železničnej dopravy si Kazachstan veľa sľubuje od ďalšieho rozvoja obnovenej Hodvábnej cesty, vrátane jej južnej vetvy. Kazašský premiér sa 30.10.2017 zúčastnil v Baku na slávnostnom otvorení železničnej trasy vedúcej cez Tbilisi do tureckého Karsu. Očakáva sa, že uvedenou trasou sa spočiatku bude prevážať do 6,5 mil. ton nákladu a 1 mil. pasažierov s postupným nárastom na 17 mil. ton tovaru a 3 mil. cestujúcich. Kazachstan má veľký záujem o to, aby čo najväčší objem tovarov, ktoré budú transportované uvedenou trasou, predtým prechádzal cez jeho územie, t.j. smeroval buď z Číny do Európy alebo naopak. Južnou trasou plánuje Kazachstan taktiež zvýšiť objem exportu svojich nerastných surovín (uhlie) a poľnohospodárskych produktov (pšenica) do Turecka a južnej Európy.

Emisia dlhopisov KTŽ

Národný dopravný-logistický holding KTŽ (КТЖ) informoval 16.11. o emisii 10-ročných euro obligácií v celkovom objeme 780 mil. \$. Emisia bola uskutočnená za účelom financovania výkupu existujúcich euro obligácií s dobou splatnosti v roku 2020 a úrokovou sadzbou 6,375 % p.a. Vysoká úverová bonita emitenta (BBB- podľa Fitch a Baa3 podľa Moody's) umožnila získať výhodnú úrokovú sadzbu 4,8 % p.a., ktorá je historickým minimom spoločnosti KTŽ v oblasti emisií euro obligácií. Primárny záujem o emisiu bol veľmi vysoký, keď celkový objem objednávok dosiahol 1,8 mld. \$.

Nové letecké trasy do Európy

Kazašská spoločnosť SCAT plánuje od mája 2018 otvoriť pravidelnú linku na trase Astana-Viľnus, lotyšská Air Baltic pripravuje otvorenie linky Almaty-Riga a rumunský národný letecký dopravca TAROM uvažuje nad spustením pravidelnej linky Astana-Bukurešť. Popri nedávno otvorených priamych letoch do Budapešti a Varšavy, ktoré sa zatiaľ osvedčili, by mohlo ísť o ďalšie rozšírenie možností priameho spojenia medzi Kazachstanom a krajinami EÚ.

5. Medzinárodné hospodárske vzťahy / regionálna spolupráca

Program spolupráce krajín Strednej Ázie

Ministri zahraničných vecí Kazachstanu, Kirgizska, Tadžikistanu, Turkmenistanu a Uzbekistanu na stretnutí 10.11. v uzbeckom Samarkande podpísali Program spolupráce medzi ministerstvami zahraničných vecí Strednej Ázie na roku 2018-2019. Uvedený dokument vyzýva na rozšírenie kontaktov a zahraničnopolitickej koordinácie medzi ministerstvami zahraničných vecí krajín regiónu, prípravu spoločne dohodnutých pozícií rozvoja regionálnej spolupráce v oblasti bezpečnosti, obchodno-ekonomických vzťahov, investícií, tranzitno-transportného potenciálu, vodno-energetickej, kultúrno-humanitárnej spolupráce a cestovného ruchu. Ministri zahraničných vecí Strednej Ázie sa dohodli tiež na spolupráci pri riešení aktuálnych otázok v rámci medzinárodných inštitúcií ako OSN, SNŠ, OBSE, OIS (Organizácia islamskej spolupráce) a ďalších. Ďalšou oblasťou spolupráce v súlade so dohodnutým programom je príprava spoločných pozícií a návrhov v prípade ministerských stretnutí EÚ-Stredná Ázia, C5+1, Rady o rámcovej dohode o obchode a investíciách medzi krajinami Strednej Ázie a USA, dialógu Stredná Ázia-Japonsko, fóra Stredná Ázia-Kórejská republika.

Kazachstan a OECD

Zástupcovia Kazachstanu (vedenie národného holdingu Bayterek a eximbanky KazakhExport) sa po prvýkrát zúčastnili ako pozorovatelia na zasadnutí pracovnej skupiny OECD pre exportné úvery a úverové garancie, ktoré sa uskutočnilo v Paríži 17.11. Kazachstan má záujem o členstvo v OECD a v rámci tohto procesu musí dovedy zosúladiť svoj národný systém podpory exportu s pravidlami pracovnej skupiny OECD.

Vytvorenie čínsko-kazašského investičného fondu

Vedenie investičnej spoločnosti AO Kazyna Capital Management (Казына Капитал Менеджмент) informovalo 02.11., že v spolupráci s čínskymi investormi (CITIC Group Corporation, Китайско-Евразийский Фонд Экономического Сотрудничества, Asia Investment Finance Group) bude vytvorený súkromný kapitálový investičný fond vo výške 300 mil. \$, ktorého úlohou bude už začiatkom budúceho roka financovať spoločné investičné projekty na území Kazachstanu v oblasti energetiky, poľnohospodárstva, logistiky, rozvoja

infraštruktúry, informačných a nových technológií. Spoločnosť AO Kazyna Capital Management už má skúsenosti zo spolupráce s čínskymi partnermi cez Citic Kazyna Investment Fund I, prostredníctvom ktorého už zrealizovala 5 projektov v celkovej hodnote 100 mil. \$, z čoho dva projekty boli na území Kazachstanu. Išlo o projekty rozvoja infraštruktúry v oblasti elektroenergetiky a železničnej dopravy.

Splatenie dlhu Gruzínska

Minister financií B. Sultanov na plenárnom zasadnutí dolnej komory kazašského parlamentu Mažilis 22.11. predstavil návrh zákona, ktorý rieši splatenie gruzínskeho dlhu vo výške 38 mil. \$ v priebehu nasledujúcich 8 rokov. Pôvodný záväzok predstavoval 27 mil. \$ a vznikol zápočtom medzi národnými bankami oboch krajín ešte v r. 1992. Ročná úroková sadzba vo výške 4 % však z tejto sumy nakoniec urobila 38 mil. \$.

6. Eurázijská ekonomická únia (EEÚ):

Spolupráca s Ruskou federáciou

Pre Kazachstan je Ruská federácia kľúčovým partnerom v oblasti obchodu a investícií, preto rozvoju spolupráce na všetkých úrovniach, vrátane regionálnej, venuje veľkú pozornosť. Niet preto divu, že 14. Fórum o medziregionálnej spolupráci medzi Kazachstanom a Ruskou federáciou (koná sa od r. 2003 na základe iniciatívy kazašského prezidenta N. Nazarbajeva), ktoré sa uskutočnilo 09.-10.11. v ruskom Čeljabinsku, bolo na tej najvyššej úrovni. Základnou témou tohtoročného fóra bol rozvoj ľudského kapitálu (minulý rok to bola téma tranzitno-dopravnej spolupráce). Uskutočnil sa celý rad dôležitých akcií, zahŕňajúcich plenárne zasadnutie za účasti prezidentov obidvoch krajín, niekoľko panelových zasadnutí, fórum rektorov, zasadnutie spoločnej pracovnej rady, výstava venovaná otázkam rozvoja ľudského kapitálu.

Počas fóra bolo podpísaných niekoľko dvojstranných dokumentov na medzivládnej, medzirezortnej a medziregionálnej úrovni. Lídri oboch krajín podpísali spoločné vyhlásenie pri príležitosti 25. výročia nadviazania diplomatických vzťahov medzi Kazachstanom a Ruskou federáciou: <http://kremlin.ru/supplement/5250>. Podľa vyjadrenia Ministerstva zahraničných vecí Kazachstanu ide o veľmi obsažný dokument, ktorý podčiarkuje vysokú úroveň vzťahov medzi obidvomi krajinami. Rezort zahraničných vecí vysoko ocenil závery fóra, ktoré označil za ďalší krok v procese upevňovania strategického partnerstva medzi Kazachstanom a Ruskou federáciou. Počas stretnutia bola tiež podpísaná medzištátna dohoda týkajúca sa rozdelenia dna Severného mora, z medzivládnych dohôd treba spomenúť dohodu upravujúcu podmienky fungovania pobočky univerzity „Московский государственный университет“ v Astane.

Prezident N. Nazarbajev sa počas fóra vyjadril k otázke vytvorenia spoločného pracovného trhu v rámci EEÚ. Ako uviedol, pre zvýšenie jeho efektívnosti bude nevyhnutné zjednotiť požiadavky na jednotlivé pracovné pozície a kvalifikácie, vlády krajín EEÚ budú musieť prijať opatrenia na harmonizáciu a synchronizáciu tejto činnosti. Podľa neho mobilita pracovnej sily v rámci spoločného trhu závisí od informovanosti občanov o dopyte a návrhoch v jednotlivých segmentoch pracovného trhu. Navrhol zaoberať sa otázkou vytvorenia jednotnej integrovanej eurázijskej elektronickej pracovnej burzy. Zároveň navrhol, aby nosnou témou nasledujúceho medziregionálneho fóra boli nové prístupy a tendencie rozvoja cestovného ruchu Kazachstanu a Ruskej federácie, pretože turizmus má šancu zohrať dôležitejšiu úlohu v tvorbe HDP a podpore zamestnanosti. Nezabudol tiež uviesť, že vlády oboch krajín podporujú projekt vysokorýchlostnej železničnej magistály Čína-Kazachstan-

Ruská federácia-Európa, ktorá bude mať pozitívny vplyv aj na rozvoj bilaterálnych vzťahov medzi Kazachstanom a Ruskou federáciou. Prezident N. Nazarbajev na stretnutí navrhol, aby sa fórum EEÚ o digitálnej ekonomike uskutočnilo v Astane v prvom štvrtroku 2018, nakoľko Kazachstan spoločne s Ruskou federáciou by sa mali stať lídrami v tejto oblasti.

Odporúčania EEK k internetovému obchodu

Kolégium Eurázijskej ekonomickej komisie (EEK) prijalo 22.11. odporúčania týkajúce sa ochrany spotrebiteľov pri obchodovaní cez internet. V uvedenom dokumente je sformulovaný rozsah požiadaviek voči internetovým obchodom členských krajín EEÚ, ktoré sú povinné uvádzať na svojich stránkach čo najpodrobnejšiu informáciu o poskytovaných tovaroch alebo službách, vrátane dôkazov o ich základných spotrebiteľských vlastnostiach a technických charakteristikách, cene a podmienkach používania tovaru, informácie o záručnej lehote, možnostiach a podmienkach reklamácie alebo vrátenia tovaru. V odporúčaní EEK sa zároveň uvádza, aby členské krajiny EEÚ prijali také opatrenia vo svojej národnej legislatíve, ktoré umožnia zabezpečiť rovnaké spotrebiteľské práva všetkých občanov na celom území EEÚ, nielen vo vlastnej krajine.

Problémy na kazašsko-kirgizskej hranici pokračujú

Výbor pre dopravu Ministerstva pre investície a rozvoj Kazachstanu informoval, že v období od 10. do 30.10.2017 bolo na hranici s Kirgizskom skontrolovaných 3 054 nákladných automobilov, pričom v 360 prípadoch boli zistené porušenia zo strany dopravcov z Kirgizska. Udelené boli pokuty vo výške 11,8 mil. ₸ (30 tis. €). Najviac porušení (40 %) bolo kvôli chýbajúcim certifikátom na potraviny s krátkou dobou trvanlivosti.

Cezhraničný spor s Kirgizskom riešený na pôde WTO

Delegácia Kirgizska na zasadnutí Rady pre obchod WTO v Ženeve 10.11. informovala o vzniknutej situácii na kirgizsko-kazašskej hranici s tým, že kazašská strana vytvára umelé bariéry obmedzujúce transport tovarov smerujúcich na územie Kazachstanu, ktoré narúšajú základné princípy WTO, hlavne režim najvyšších výhod, ustanovenia o zabezpečení transparentnosti obchodu a princípy voľného pohybu tovarov a nediskriminácie. Kazašská strana na obvinenia reagovala tvrdením, že posilnenie kontroly na hranici je spojené výlučne s bojom proti nelegálnemu pašovaniu tovarov a potrebou dodržiavať platné fytosanitárne predpisy. Závery rokovania Výboru WTO kazašské ani kirgizské médiá nezverejnili okrem informácie o tom, že delegácie Kórejskej republiky, Japonska a Moldavskej republiky vyzvali po čo najrýchlejšom urovnaní situácie na hraniciach formou dvojstranných konzultácií.

7. Výstavy, konferencie, podnikateľské fóra v teritóriu

XI. Astanské ekonomické fórum

Uskutoční sa 17.-18. mája 2018 v Astane pod záštitou prezidenta N. Nazarbajeva. Hlavnou témou stretnutia bude „Nová Eurázia: rozvoj obchodu a investícií od Šanghaja po Londýn“. Očakáva sa účasť viac ako 300 delegátov, ktorí budú riešiť otázky hľadania nových modelov udržateľného ekonomického rastu, posilňovania globálnej spolupráce a obchodu, rozvoja investícií a finančnej integrácie, budovania dopravnej infraštruktúry a zvyšovania konkurencieschopnosti.

Informácie o podmienkach účasti na Astanskom ekonomickom fóre:

www.forum-astana.org

Prehľad výstavných a veľtržných akcií, ktoré sa uskutočnia v Kazachstane v roku 2018:

<https://www.mzv.sk/documents/736307/347854/Kazachstan+-+ve%C4%B5trhy+a+v%C3%BDstavy+2018>

Zdroj: Kapital KZ, 24 Chabar, Finprom KZ, Forbes KZ, Ranking KZ, Akorda KZ, Kazinform, Tengrinews, Energyprom KZ, Kazakhstan Today, Kaznews, Astana Times, Ministerstvo zahraničných vecí KZ, Ministerstvo energetiky KZ, Zona KZ, Výbor pre štatistiku KZ, Ministerstvo národnej ekonómie KZ, Ministerstvo financií KZ

Vypracoval: Ján Galoci, radca
Astana, 01.12.2017